

Moeder had geen
tranen meer

Moeder had geen tranen meer

MICHÈLE DELAVIGNE

Mijn kindertijd bracht ik door in een klein dorp Koningshooikt. Na enige jaren werd het mij duidelijk dat mijn leven niet was zoals dat van mijn klasgenootjes.

Ik kwam er achter dat mijn moeder en vader niet mijn biologische ouders waren. Een groot vraagteken sloop in mijn leven. Wie waren mijn ouders? Waarom kwam ik hier terecht? Hierop kreeg ik nooit een antwoord.

Bij het overlijden van mijn adoptiemoeder kwam ik er achter, na het vinden van documenten waarin de naam van mijn vermoedelijke echte moeder werd vermeld. Ik had een aanknooppunt om mijn zoektocht naar haar te beginnen. Deze werd zeer intens en leidde naar plaatsen, mensen van de hogere burgerij en adellijke personen. Velen hiervan lagen aan de basis van ongelooflijke en onmenselijke situaties en veel leed waarin mijn moeder in belande.

Na inspanningen van velen en in het bijzonder haar echtgenoot, Gerrit Bresseleers, is na meer als 40 jaar het levensverhaal van Michèle op papier geraakt. Het zal 70 jaar geleden zijn dat een leven begon met veel vragen en zoeken naar de antwoorden daarop.

*Suzanne neemt je mee, naar een bank aan het water,
duizend schepen gaan voorbij en toch wordt 't maar niet later,
en je weet dat zij te gek is, want daarom zit je naast haar
en ze geeft je pepermuntjes, want ze geeft je graag iets tastbaars
en net als je haar wilt zeggen: 'ik kan jou geen liefde geven'
komt heel de stad tot leven en hoor je meeuwen schreeuwen,
je hebt steeds van haar gehouden,
en je wilt wel met haar meegaan, samen naar de overkant
en je moet haar wel vertrouwen,
want ze houdt al jouw gedachten in haar hand*

*Suzanne neemt je mee, naar een bank aan het water,
je onthoudt waar ze naar kijkt, als herinnering voor later
en het zonlicht lijkt wel honing, waaraan kinderen zich te goed
doen
en het grasveld ligt bezaaid met wat de mensen zoal weg doen,
in de goot liggen de helden, met een glimlach op de lippen
en de meeuwen in de lucht, lijken net verdwaalde stippen,
als Suzanne je lachend aankijkt
en je wilt wel met haar meegaan, samen naar de overkant
en je moet haar wel vertrouwen, want ze houdt al jouw
gedachten in haar hand.*

Herman Van Veen

Deel 1

1959 - 1971

Eén

Tijdens de voorbije grote vakantie verhuisden we. Dat gaf wel wat drukte in huis, maar ik trok er me niet veel van aan, integendeel. De zomer van 1959 was warm, ik was acht en ik vond het dus best fijn om buiten te spelen zodat ik niet teveel in de weg liep en daar dus ook moeder een plezier mee deed. Een vast ritueel was het dagelijks voederen van de geitjes. Ze stonden op een aanpalend stukje grond dat bij de tuin hoorde van Emma, onze weduwe-huisbazin. Tijdens de schoolvakanties maakte ik daar meer werk van dan anders en observeerde ondertussen hun gedrag.

Het waren er net geen zeven en dat vond ik bijzonder jammer sinds ik het sprookje kende van de wolf en de zeven geitjes. Ik had ze allemaal een niet al te originele naam gegeven: de meest gevlekte heette Vlekkie en de geit die het meest lawaai maakte had de naam Bléter gekregen. En dan waren er nog Klok, de kleinste die zich volgens het sprookje in de staande klok had verstopt, Greta, de grootste, Huppel, de lenigste en Stijfje, de koppigste.

Als dat werkje was opgeknapt amuseerde ik me meestal in mijn ééntje en als moeder me met een boodschappenbriefje op pad stuurde, vloog die ochtend sowieso snel voorbij. Bovendien, tijdens het opruimen en inpakken viste ze meermaals spulletjes uit kasten en laden waar ik het bestaan niet meer van afwist en die ik met enthousiasme een tweede leven gaf.

's Middags, als vader zijn werf in de buurt was aten we 's middags warm, picknickten we buiten waar een vouwtafeltje neergezet was. Omdat een groot deel van het servies al ingepakt was, gebruikten we borden met verschillende kleuren en motiefjes die hier en daar al een scheurtje vertoonden en dus niet meer geschikt bevonden om later in gloednieuwe keukenkastjes te belanden.

Het leek wel op kamperen, maar dan met net een tikkeltje meer luxe: heerlijk dus! Na het middagmaal vulde moeder een grote wasteil met heet water en een scheutje afwasmiddel. Naast de wasteil zette ze een emmer warm water en ik kon aan de afwas beginnen.

Ze had dat mooi geregeld: ik kon weinig fout doen aan al dat restservies en was er weer een half uurtje zoet mee. Zelf kon ze doorgaan met inpakken of poetsen met een asbak in de buurt waarin zo goed als altijd een sigaret in smeulde. Ik nam mijn afwastaak heel serieus want fier dat ik op mijn ééntje dat 'grote mensen' klusje mocht klaren. Ik had al vaker gezien hoe moeder dat deed aan het aanrecht en ik probeerde elke handeling precies te doen zoals zij en in dezelfde volgorde. Eerst de etensrestjes van de borden vegen met een gebruikt vork en de stapel netjes klaarzetten, links van de teil.

Het bestek kwam daar bovenop en als eerste gingen de glazen in het sopje. Als die genoeg schuim gezien hadden, konden ze in de emmer water afgespoeld worden en viste ik ze er één voor één uit om op hun kop neer te zetten op een keukenhanddoek rechts van de emmer.

Hetzelfde ritueel moesten ook de borden en het bestek ondergaan en tenslotte kon ik met een tweede handdoek alles zorgvuldig afdrogen.

Meestal was ik nog bezig met afdrogen wanneer één of ander buurmeisje haar hoofd uitstak boven het tuinhok: 'hé Michèle, kom je bij mij spelen? Anna komt ook!'. In de vooravond - er bestond die dagen de gewoonte om me grondig te wassen en een pyjama aan te trekken nog voor we aan het avondmaal begonnen - moest ik me dan een weg banen tussen dozen die met de dag talrijker en hoger gestapeld werden.

Kortom, verhuizen beschouwde ik als een feest en het kon alleen maar beter worden want verhuizen betekende toch gaan wonen in een groter huis?

Althans, zo had ik het begrepen toen ik de gesprekken opving tussen moeder en vader tijdens de laatste maanden. Zelf keek ik vooral uit naar mijn toekomstige slaapkamer die ik hopelijk een beetje naar mijn eigen smaak kon inrichten want ik had het ondertussen wel gehad met dat wolkjesbehang en de babyblauwe meubeltjes.

Angst voor een nieuwe school die bij de verhuis hoorde, had ik niet of ik dacht er gewoon niet veel over na. Naast een groep klasgenoten met individuen die er anders zouden uitzien maar waar hoogstwaarschijnlijk dezelfde types en karakters in terug te vinden zouden zijn, ging ik er van uit dat elke klaslokaal, elke speelplaats en elke refter er zowat hetzelfde uit zag.

Anders dan een grote kale speelplaats, ellenlange gangen vol kapstokken en klassen die behangen zijn met een foto van het koningspaar, landkaarten, taal- en rekenregels en waar de banken millimeterwijze in rijen naast en achter elkaar staan, zou het niet zijn. En nog minder zou de verandering zitten in het onderwijzeressenbestand: het ene jaar had je pech met een zure superstrenge, stokoude dame of non die bijna niet meer uit de voeten kon en het andere jaar kon je geluk hebben met een begripvolle, zachtaardige juf die haar pupillen als haar eigen kinderen beschouwde, en alle variaties tussenin van beide exemplaren.

Die van het derde leerjaar behoorde tot de eerste groep en slechter zou ik het dus vast niet treffen in mijn toekomstige school. Alles bij elkaar zag ik het meer als een avontuur en gedroeg er mij ook naar toen ik op de laatste schooldag afscheid nam. Ik genoot natuurlijk van de extra aandacht en vond het wel stoer van mezelf om geen traan te laten. Waarom zou ik? Ik was de voorbije jaren meer dan eens uitgesloten en uitgelachen geweest. Het duurde lang eer ik begreep waarom.

Twee

Door de verhuis verbleven we in diezelfde grote vakantie minder lang dan gewoonlijk in Baden-Baden. Ieder van ons, en in het bijzonder mijn moeder, keek er elk jaar naar uit want we verbleven dan bij haar zussen, mijn tantes Johanna en Gertrude. Tante Johanna was mijn favoriet. Het was een zachtaardige en lieve dame die haar echtgenoot had verloren tijdens de tweede wereldoorlog. Nichtje Ingrid was haar dochter en zeven jaar ouder dan ik. Moeder en dochter woonden samen met tante Gertrude en diens echtgenoot, nonkel Otto.

*Mijn tantes uit Badenbaden ze maakte geweldige lekkere taarten.
Nonkel Otto, wandelde met mij de bossen van het Zwarte Wout plat.*

Er hing een bijzondere sfeer over die vakantiedagen in Duitsland. Mijn moeder straalde en leek zoveel beter in haar vel te zitten dan thuis. Ze lachte gewoon veel meer en terwijl ze thuis niet echt spraakzaam was - nu ja, er waren dan ook weinig gesprekspartners in de buurt - kon ik ginds haar Duits geratel nauwelijks volgen.

Zij was in die periodes de verpersoonlijking van *Gemütlichkeit* en zat duidelijk in haar comfortzone. Vader maakte gebruik van de rust naast wat klusjeswerk en genoot van de avondlijke gesprekken met nonkel Otto. De rustige omgeving met bijhorende biertjes en sigaren vormden het perfecte decor voor beiden om herinneringen op te halen.

Vanaf de zomer die er op volgde, 1960 dus, verbleef ik jaarlijks en tot mijn 16de, zowat de hele grote schoolvakantie bij mijn familie in Baden-Baden. Vader en moeder brachten mij naar ginds, verbleven er zelf twee weken (tijdens het bouwverlof) en keerden dan terug naar Koningshooikt.

Eind augustus bracht nonkel Otto me dan telkens, met zijn blinkende Mercedes, terug naar huis. Ik kon me geen mooiere vakanties indenken. Niet dat de activiteiten spectaculair waren, maar althans toch iets avontuurlijker dan tijdens het saaie schooljaar. De belangrijkste reden van het gelukzalig vakantiegevoel lag vooral aan het gezelschap en véél aandacht. Terwijl de zussen er overdag op los keuvelden, samen taarten bakten en naar de markt gingen, nam nonkel Otto me mee op wandeltochten in de bosrijke ‘achtertuin’.

Hij kon erg goed met kinderen om, vrolijkte de boel op en voelde zich op één of andere manier verantwoordelijk voor mijn gezondheid. “Een gezonde geest in een gezond lichaam”, was zijn leuze want er ging een héél ritueel aan de dagelijkse wandelingen vooraf. ’

s Morgens maakte hij me voor dag en dauw wakker, sloeg het donsdeken open en maande mij aan om mijn tanden te poetsen en me te wassen met koud water. Vervolgens ontbijten en op stap! De Duitse ‘dril’ verraadde zijn verleden als legerofficier en zelfs mijn tantes vonden die disciplinaire opgelegde verplichtingen schromelijk overdreven. Er kwamen zelfs woorden van met als resultaat dat nonkel Otto toch wat flexibeler werd en ik al eens een half uurtje langer in bed mocht blijven liggen.

Mijn tantes behandelden me als hun eigen dochter en betrokken me bij hun huishoudelijk werk voor zover ze op kindermaat konden aangepast worden. Als er een taart gebakken werd, legden ze een stukje deeg voor mij opzij dat ik zelf mocht kneden om koekjes van te bakken. Dat het ‘de koekjes van Michke’ waren, werd benadrukt als er iemand langs kwam en ze de koekjestrommel boven haalden. Als de was werd opgehangen, mocht ik de wasknijpers aangeven. Het waren er van hout met een bolle kop en tante Johanna had er niet beter op gevonden dan er een soort van mini popjes van te maken door de kop te voorzien van oogjes en een mondje.

Bij het aangeven verzon ik allerlei namen bij de popjes of fantaseerde ik dat ze vchten om aan de beurt te komen. Wanneer er gestreken moest worden, werden de zakdoeken opzij gelegd. Die mocht ik op een stapeltje leggen en zelf strijken. Nonkel Otto sneed een dikke tak tot wandelstok op mijn maat.

Die van hem was behangen met metalen badges en af en toe kreeg die van mij ook zo'n versiersel. Hoe meer badges hoe minder erg ik het vond om lange wandelingen te maken. En dan was er dus Ingrid, mijn nicht, die zowat aan de rand van de puberteit stond maar er helemaal geen probleem van maakte dat er van haar verwacht werd dat ze mij bezig moest houden.

Ze was al even zachtaardig van aard als haar moeder en gedroeg zich als bezorgde grote zus. Spelen met poppen was misschien niet meer aan haar besteed, maar ik merkte dat ze er stiekem toch van genoot, net als van 'winkeltje' spelen en andere kinderspelletjes.

Het jaar en de zomer van 1959 kon dan wel beschouwd worden als 'een eeuwigheid' na de wapenstilstand van de tweede wereldoorlog, later besepte ik dat de wonden in zowat alle families van beide naties héél erg diep zaten. Geen wonder dat moeder nagekeken en totaal niet aanvaard werd in het gehucht Berlaar-Heikant.

En als 'dochter van Christa' moest ik tot mijn achtste ongeveer dus hetzelfde lot ondergaan. Ouders van kinderen uit de buurt hadden hun kinderen ingeprent: "gij gaat toch niet spelen met dat meisje van die Duitse?".

De oorlogshistorische reden besepte ik toen uiteraard niet maar intuïtief voelde ik aan dat het iets te maken kon hebben met mijn taalkeuze.

Omdat er thuis zowel Nederlands als Duits gesproken werd, was ik – zonder het goed te beseffen – vlot tweetalig. Ik sprak evenwel de twee talen door elkaar en eens in de lagere school flapte ik er nu en dan eens een "*verstehen Sie?*", een "*ich glaub...*" of "*Na, was machst du so?*" uit.

Ik leerde het snel af want werd daar telkens zwaar voor gestraft: letterlijk met strafwerk wanneer de juf me betrapte en met hoongelach.

Ik wist dus langzamerhand héél erg goed dat enige West-Germaanse taalverspreking gevolgen had wanneer ik elders was dan thuis.

Wonderlijk toch dat je als kind onbewust in staat bent om situaties en sociale omstandigheden in te schatten zodat je perfect weet welke taal op welk moment en welke plaats past, denk ik nu.

Moeder had die kinderlijke flexibiliteit niet meer natuurlijk en het moet dus telkens een verademing geweest zijn voor haar om enkele weken per jaar de subtiel wijzende vingers en de roddels bij de bakker of aan de schoolpoort achter zich te laten.

Nee, veel zorgen maakte ik me niet over de verhuis naar Koningshooikt.

Een nieuw begin, starten met een nieuwe lei, het zou welkom zijn en misschien nog het meest voor mijn moeder.

Drie

Mijn vader, Frans Lafaille, was een schoolvoorbeeld van het gezinshoofd van de jaren '60.

Hard werken op weekdagen, klusjesman op zaterdag in eigen huis en tuin en ontspannen in de biljartclub of bij de plaatselijke fanfare op zondag.

Samen met zijn broer Albert stichtte hij een bouwbedrijf. Mijn vader was de doener die aanwezig was op de werf, zijn broer de denker die achter een bureau de administratie verzorgde.

De combinatie bleek uitstekend te werken. Op weekdagen zag ik hem 's ochtends zelden want om 6.30u was hij de deur al uit. Afhankelijk van waar de werf gelegen was, kwam hij al dan niet over de middag thuis en 's avonds rond ten vroegste om 18.00u.

Aan tafel werd niet veel gesproken en als er dan toch gesprekken waren die me het meest bijgebleven zijn omdat het soms zware discussies werden, kleurden die nogal rood en allerm minst het rood van het romantische soort.

Heel logisch was het niet dat mijn vader als zelfstandige ondernemer lid was van de socialistische partij. Nonkel Albert was al even fanatiek en dus vonden de boers hun gelijke ook op dit vlak bij elkaar.

Mijn moeder dacht daar anders over, 't is te zeggen, haar mening was simpel en nuchter: wie zaken doet, doet niet aan politiek of laat zijn voorkeur zeker niet blijken!

Naar het schijnt worden partijpolitieke voorkeuren met de paplepel doorgegeven.

Mijn vader en zijn broer groeiden op in een arbeidersmilieu waar het ideologisch socialistisch gedachtengoed hoogtij vierde en die erfenis nam hij mee uit zijn nest.

Het bracht hem geen windeieren op want met die rode partijkaart kon hij rekenen op opdrachten van bouwheren met dezelfde politiek-theoretische inslag.

Of simpel gezegd, de uitdrukking "ons kent ons" is van alle tijden. Aan werk was geen gebrek want de jaren vijftig en zestig werden wel in elke stad en in elk dorp grootschalige verkavelingen gedaan door sociale huisvestings-maatschappijen.

En dus trokken de gebroeders aannemers vooral sociale woningen op, naast partij- en vakbondshuizen.

Dat de broodwinning vooral te danken was aan vaders partijkaart vond mijn moeder eerder een kwetsbaarheid dan een voordeel en daar werd dus regelmatig wel eens een boompje over opgezet. In tegenstelling tot vader werd mijn moeder immers grootgebracht in een middenstandsmilieu waar de volgende wet gold: hou iedereen te vriend en dus ook potentiële klanten uit een ander politiek kleurenpalet.

Uiteraard was onze nieuwe woonst in Koningshooikt opgetrokken door het bouwbedrijf van mijn vader en nonkel, de gebroeders Lafaille. Het werd een tweewoonst waar wij het ene huis bewoonden en nonkel Albert en tante Elisabeth onze burens werden. Veel contact was er evenwel niet: vader en nonkel Albert lieten elkaar met rust als er niet gewerkt moest worden en tante Elisabeth was van het slag dat zich niet kon verzoenen met vaders huwelijkskeuze. Gerda, hun dochter en drie jaar ouder dan ik, was evenmin geïnteresseerd in haar nichtje en dus bleef het meestal bij een goeiedag als we elkaar toevallig tegen kwamen.

De klassieke halfopen bebouwing had net wat meer comfort dan de doorsnee woning uit die tijd. Er was een grote tuin waar een konijnen- en kippenhok een plaats kregen. De voordeur bevond zich aan de straatzijde, maar – ook zo’n gewoonte van toen – werd nauwelijks gebruikt, net als de woonkamer trouwens. Iedereen kwam ‘langs achter’ en belandde dan meteen in de veranda die in het verlengde lag van de keuken.

Op de bovenverdieping bevonden zich twee ruime slaapkamers en een kleine die dienst deed als strijkkamer en een badkamer die voorzien was van bad én douche: een ongekende luxe voor die tijd, net als de centrale verwarming trouwens. De inrichting en het meubilair van de kamers was oerdegelijk en al even tijdsgeest gebonden want zoveel keuze was er niet. Dus sierden ook bij ons de koperen kroonluchters de plafonds en koos moeder verschillende grote landschapsschilderijen en stillevens uit om het drukke behang wat te breken.

Het meeste meubilair was verhuisd uit de voormalige huurwoning en bestond uit rijkelijk versierde zware eikenhouten meubelstukken met donkere patina. Het moest in die tijd onverslijtbaar zijn en - met zoveel mogelijk krullen en ornamenten versierd - klasse uitstralen.

De babyblauwe look van mijn voormalige slaapkamer werd in het nieuwe huis vervangen door een decor in Franse stijl dat toen in de mode kwam. Zowel mijn bed, kleerkast als nachtkastjes waren uitgevoerd in wit craquelé met typische rozetjes.

We woonden dus in een mooi huis, de zaken in het bouwbedrijf liepen goed, moeder poetste dat het een lieve lust was en besteedde zeker zoveel tijd aan het kookfornuis. Haar integratie in het dorp ging -weliswaar zeer voorzichtig- de goeie kant uit en de aanpassing in mijn nieuwe school verliep vlekkeloos. De politiek getinte woordenwisselingen, net als de dagen dat moeder wel beeld gaf maar geen klank nadat vader met een paar Pale-ale's teveel thuis kwam na een biljartwedstrijd of fanfare-uitstap terzijde gelaten: het was uitzonderlijk voor een kind van negen om in zo'n veilig gestructureerde omgeving op te groeien waar alles er piekfijn uit zag. Maar één ding ontbrak: warmte. De genegenheid en gezelligheid, de aandacht en geborgenheid zoals ik die kende tijdens mijn vakanties in Duitsland.

Vier

Het moet een dinsdag geweest zijn in september 1961. Ik had er ondertussen al een volledig schooljaar op zitten in de nieuwe school en voelde me er al goed thuis. Ik fietste na schooltijd en de extra Franse les die er op volgde, sneller dan gewoonlijk naar huis want dinsdag betekende gehaktballen-dag! Maar die dag trapte ik nog harder op de pedalen. Het lekkere vooruitzicht zou alvast een troost zijn maar daarnaast rekende ik eerder op mijn moeders gerust-stellende woorden.

De tafel stond al gedekt en vader zou zo meteen ook thuis komen. Ik moest dus snel mijn verhaal kwijt zolang ik met moeder alleen was. Vader had het zo niet voor gesprekken die veel verder gingen dan ‘wat gaan we eten?’ of ‘wat een weer is dat nu vandaag geweest?!’.

Volgens hem namen onderwerpen of bezorgdheden die ook maar iets met gevoelens te maken hadden teveel tijd in beslag en werden ze dus als onbelangrijke flauwekul opzij geschoven. Om meteen de aandacht te trekken van mijn moeder plofte ik mijn boekentas in het midden van de keuken neer. Ik wist dat ik daar een opmerking over zou krijgen maar dat zou tegelijkertijd een mooie gespreksopener kunnen zijn. Geconcentreerd bezig aan het kookvuur om de gehaktballen aan alle kanten van een mooi goudkleurig korstje te voorzien, draaide ze zich geschrokken om. ‘Micheline!’

Ze was duidelijk geïrriteerd door de manier waarop ik binnen vloog. Haar blik ging eerst naar de boekentas die daar helemaal niet hoorde te staan en vervolgens naar mij. Ik moet er niet al te best uit gezien hebben want in plaats van het verwachte standje, voelde ik in haar ogen toch een zweem van bezorgdheid.

‘*Was ist passiert?*’ Moeder sprak nog zelden Duits en al redelijk vlot Nederlands met weliswaar dat accent, maar op momenten van spontane reacties kon ze het gebruik van haar moedertaal moeilijk bedwingen.

‘Is het waar dat jij mijn moeder niet bent?’ Mijn stem trilde.

‘Wie zegt dat?’ probeerde ze zo kalm mogelijk en zonder haar stem te verheffen want ik merkte dat ze duidelijk verrast was. Om haar zagezegde kalmte te benadrukken, nam ze nog een trek van haar sigaret.

‘De kinderen uit mijn klas!’

Onbewust gaf ik haar wat tijd om een zinnig antwoord te verzinnen door mijn verhaal te doen.

‘Marleen, Patricia en Lieve stonden in een groepje te praten en toen ik erbij ging staan, zei Patricia dat ik maar andere vriendinnen moest zoeken. ‘Wij hebben een échte moeder en een échte vader, en jij niet!’ zei Lieve en toen stapten ze alle drie gearmd weg. En dan ging de schoolbel en moesten we naar de klas waar we natuurlijk moeten zwijgen maar ik hoorde achter en naast mij gegiechel en gefluister. En tijdens de speeltijd mocht ik met niemand meedoen aan het elastiek springen! Wat bedoelen ze daarmee dat je mijn echte moeder niet bent?’

Ik wist namelijk echt niet wat ze bedoelden want ik woonde toch zoals alle kinderen in een huis met een moeder en een vader? Natuurlijk wist ik op dat moment ook nog niets over de bloemetjes en bijtjes en dus over seks of voortplanting, laat staan dat ik ooit al het woord ‘genetisch’ had gehoord. Of de bezorger nu de ooievaar was of de schipper die voorbij was komen varen en precies wist wie een kindje wilde, of hadden mijn ouders me dan toch uit de rode kool geplukt, - want al die verhalen had ik wel al eens opgevangen - dat maakte toch niet uit?

Ik had een vader en een moeder en dus was me onrecht aangedaan waarover ik meer boos dan wel verdrietig was. Ik herinnerde me plots weer heel goed dat ik een paar jaar geleden uitgelachen werd omdat ik af en toe een andere taal gebruikte. En ik had mijn lesje wel geleerd: je moet zoveel mogelijk gelijken op de andere kinderen, in taal, in reacties, in uitzicht, ...in ‘zijn’.

Pas dan loopt het goed en word je aanvaard. Als je daarbovenop nog in een mooi huis woont, een leuk snoetje hebt en niet té slim of té dom bent, heb je een bonus en wilden de meesten het liefst jou als beste vriendin.

Nu ja, ik vond van mezelf dat ik op 10-jarige leeftijd die status bereikt had en wat vanmorgen gebeurd was ervaarde ik als een flinke opdoffer.

Moeder doofde haar sigaret.

‘Natuurlijk ben ik je moeder. Het is alleen zo dat je eerste moeder en vader gestorven zijn toen jij nog héél klein was. Ze hadden een ongeluk met de auto.

En omdat wij graag een kindje wilden ben je toen bij ons komen wonen. Je moeder en vader zijn toch die waar je bij woont en waar je groot wordt, *nicht*?

Zet je boekentas nu maar waar die hoort te staan, was je handen en kom aan tafel.' Het motorgeluid van vaders camionette aan de voordeur stopte en even abrupt ook het gesprek en ik deed wat ze vroeg. Of mijn moeder mijn vader die dag of later inlichtte over mijn vraag, heb ik nooit geweten. Het hoofdstukje was afgesloten en noch mijn moeder, noch ikzelf, raakte het onderwerp de komende twee jaar nog aan.

Op school haalde ik de dagen nadien mijn trukendoos open door net iets meer charme aan de dag te leggen dan gewoonlijk en om op bepaalde momenten eens een klasgenootje in vertrouwen te nemen. Dat resulteerde dan meestal in: 'Oh, nee!? Je echte ouders zijn dus dood?' en de re-integratie vanwege een soort medelijden volgde vanzelf.

Vijf

Mijn vader maakte de twee wereldoorlogen mee. De eerste onbewust want hij werd geboren in 1914. Maar 22 jaar na het einde van die ‘mensenslachting’ stond de wereld opnieuw in brand en voor een 26- jarige knaap had dat zo zijn gevolgen.

Het gezin Lafaille telde vijf kinderen. De twee oudste broers en een zus waren in 1939 al een tijdje het huis uit en woonden in Kessel.

De vierde uit de rij, Albert en drie jaar ouder dan vader Frans, had toen ook net een gezinnetje gesticht en woonde in de buurt. Nonkel Albert en mijn vader werkten al van hun veertiende voor dezelfde werkgever, een plaatselijke bouwaannemer.

Frans was de jongste en toen zijn vader in 1938 overleed woonde hij als ‘jonkman’ nog in het ouderlijk huis. In de rol van ‘gezinshoofd’ moest hij dus niet onder de wapens. Maar direct na de inval werd er een oproep gedaan om in Duitsland te gaan werken. In België zaten 500.000 mensen zonder werk, terwijl er in Duitsland volop werk was in de oorlogsindustrie.

Velen gingen noodgedwongen vrijwillig op de oproep in. De eerste twee oorlogsjaren kon de Duitse oorlogsmachine het redden met hun politiek tot aanwerving van vrijwillige arbeiders maar vanaf 1942 ontstond een nieuwe situatie. Aanwervingen gingen in dalende lijn terwijl tegelijkertijd contractbreuken schering en inslag werden.

Arbeiders die na een aantal maanden met vakantie naar België waren gekomen, keerden niet meer terug naar Duitsland en anderen verlieten hun post alvorens de termijn, waarvoor zij getekend hadden, verstreken was.

Het aantal vrijwillige arbeiders slonk zienderogen en op 6 oktober 1942 werd er een verplichte tewerkstelling afgekondigd. Mannen tussen 18 en 50 jaar en vrouwen tussen 21 en 35 jaar konden opgevoerd worden. Dit leidde niet alleen tot massaal protest, het zorgde er ook voor dat velen onderdoken om aan de opvoering te ontkomen.

Ook veel van mijn vaders leeftijdsgenoten doken onder of verzonnen allerlei redenen – met of zonder succes - om aan de dienstverplichting in Duitsland te ontsnappen.

Voor mijn vader was dat geen optie.

Hij zat, net zoals zijn broer bouwvakker, zonder werk en als kostwinners hadden ze het brood op de plank meer dan nodig. Mijn vader was ondertussen 28 geworden toen hij in 1942 naar Düsseldorf vertrok en het moet een troost geweest zijn dat zijn 31-jarige broer hem vergezelde.

Beiden moet zich op de treinreis meer dan eens afgevraagd hebben waar ze terecht zouden komen want er deden nogal wat verhalen de ronde over die vrijwillige of verplichte tewerkstelling. De meesten 'logeerden' in speciale werkkampen waar de levensomstandigheden niet altijd benijdenswaardig waren om nog maar te zwijgen over het gevaar voor bombardementen. Anderen hadden meer geluk en kregen werk in een kleinschaliger bedrijf waar ze ook konden inwonen.

Mijn vader hoorde bij de gelukkigen en werd tewerkgesteld in een grote schrijnwerkerij. Het was een familiebedrijf dat zijn werknemers had zien vertrekken naar het front én het met een tekort aan werkkrachten moeilijk had om de om de bestellingen en opdrachten voor het Duitse leger rond te krijgen.

Beide partijen zagen al snel de win-winsituatie in: het bedrijf kon rekenen op twee stoere, gezonde Vlaamse hardwerkers en het duo bouwvakkers was opgelucht dat ze goed terecht gekomen waren en dat het werk aansloot bij hun vaardigheden en kennis van de stiel. Voor mijn vader kwam er nog een bonus bovenop.

De dochters des huizes zagen er niet onaardig uit en zorgden regelmatig voor verstrooiing. Vooral de oudste van de drie viel hem op. Christa was dan wel twee jaar ouder maar goed geschapen en had iets melancholisch over zich. Ze was helemaal niet zo uitbundig als haar zussen en eerder van het nuchtere soort. Dat ze handen aan haar lijf had was hem ondertussen ook al duidelijk geworden. Tussen de werknemers van het bedrijf deed al snel en fluisterend de ronde dat Christa een gescheiden vrouw was.

Haar voormalige echtgenoot, Alfred, was een ex-collega geweest. Niet alleen was Christa zijn tweede echtgenote, uit zijn eerste huwelijk had Alfred een dochtertje waar Christa zich tijdens hun huwelijk regelmatig over had ontfermt. Het leek er op dat Christa meer verdriet had over de breuk tussen haar en haar stiefdochtertje dan wel over die met Alfred. "*Ach ja, die mütterliche Gefühle!*" vertrouwde men mijn vader toe.

Of er een echt blind verliefde vonk aan te pas kwam betwijfel ik: een gescheiden vrouw het hof maken, was nu niet direct aan de orde in die tijd en in de gegeven omstandigheden. Maar mijn vader was nogal 'praktisch' ingesteld en zag in Christa de perfecte huisvrouw. Christa had dan wel de boot wat afgehouden in het begin, maar besepte dat ze de kans van haar leven kreeg om - na een traumatische ervaring - de liefde terug een kans te geven.

Moeilijk was het niet om in te gaan op de avances van deze knappe, blonde en rijzige kerel. Bovendien was ze al dertig en wilde zich niet neerleggen bij de gedachte dat ze voor de rest van haar leven nagekeken zou worden als gescheiden vrouw om eenzaam oud worden. Ze zou er offers voor moeten brengen, daar was ze zich van bewust toen ze hem het ja-woord gaf op 26 mei 1945 in het stadhuis van Düsseldorf, precies 18 dagen na de volledige en totale overgave van alle Duitse strijdkrachten.

Mijn adoptie-ouders